

Bia "tứ kiêm m" của Vua Tự Đức

Tác Giả: Bùi Ngọc Long

Thứ Tư: 06 Tháng 1 Năm 2010 13:18

Một trong những bảo vật quý của triều Nguyễn đang được đặt ở đây là báu vật quốc gia có tấm bia đá Thánh đế thiên công

ở lăng Tự Đức. Điểu được biết về tấm bia này là bởi "tứ kiêm m" trích từ sách của Vua Tự Đức qua bài Khiêm cung ký khắc trên bia.

Toàn cảnh nội thất bia Thánh đế thiên công ở lăng Vua Tự Đức - ảnh: Tác

Bia đá cao và nặng nhất VN

Bia "tổ kim" của Vua Tự Đức

Tác Giả: Bùi Ngọc Long

Thứ Tư,, 06 Tháng 1 Năm 2010 13:18

Tổm bia đá Thánh đếc thn công nmm ngay sau Bái Đình trong lãng TĐc. Bia đcc xây đng vào năm 1875, làm bng đá hoa cng nguyên kh i lly t tnh Thanh Hóa vào (đá Thanh), chi u cao toàn thân là 407cm; rng 259cm. Trong đó, trán bia cao 97cm, rng 287,5cm, tai bia m i bên rng 22cm, ch dày nh t là 48cm. Bia có trng l ng c tính kho ng 22 tn. Tổm bia này đã đcc Trung tâm Sách k l c VN xác lp k l c là bia đá cao và nng nh t VN vào năm 2008.

Tổm bia h i đ các nét đcc trng c a phong cách bia ký th i Nguy n, bia hình ch nh t, trán bia hình chi c khánh, 4 góc có 4 tai bia, đ t trên b bia cao 100cm, rng 309cm và dày 162,5cm. B bia cũng là m t phi n đá Thanh nguyên kh i, ch m tr công phu. M t ngoài b bia ch m n i và ch m l ng các đ án rng mây, m t h phù và h i vãn ch S g p khúc. Bia kh c c hai m t, m t tr c kh c theo th ch kh i, m t sau kh c theo th ch hành, trong đó có bài Khiêm cung ký do Vua TĐc sáng tác.

Tổm bia đcc coi là b o v t qu c gia và đcc đ t trong nhà bia (Bi đình) - v n là công trình ki n trúc bng g ch to cao, mái đcc đ b i 4 c t g ch to có đcc ng kính 125cm, chu vi chân c t 205cm. B n phía có 4 tng c p thu n ti n đ khách tham quan đ n xem.

Vua tổ kim đi m

Vua TĐc (1829 - 1883), tên th t là Nguy n Phúc Hng Nh m, con trai th hai c a vua Thi u Tr . Ông tr vì đ t n c su t 36 năm (1847-1883) là ông vua t i v lâu nh t trong s 13 vua nhà Nguy n.

Theo TS Tr n Đc Anh S n (nguyên Giám đcc B o tàng C v t cung đình Hu) thì: "TĐc làm vua trong b i c nh xã h i khó khăn, bên ngoài gi c ngo i xâm t n công, bên trong huynh đ l c đcc giành nhau ngôi báu, b n thân nhà vua l i đầu m, b nh ho n nên không có con. Cu c đ i c a ông là m t s ph n c a nh ng bi k ch éo le".

Tâm s c a v vua này đcc th hi n rõ nh t qua bài th Ng m s đ i n i ti ng:

"S đ i ng m nghĩ, nghĩ mà ghé

S ng g i r i ra thác l i v

Khôn đ i cùng chung ba t c đ t

Giàu sang ch a chín m t n i kê

Tranh giành tr c m t mây tan tác

Đày đ a sau thân núi n ng n

Th đ n h i tiên tiên ch ng b i t

G ng làm chút n a đ mà nghe".

Chính vì nh ng tâm trng bi k ch đó mà ông đã xây đng khu lãng t m cho riêng mình v i ki n trúc khá đcc đáo, đcc ng nét thoát t c. T t c nh ng gì liên quan đ n mình, Vua TĐc đ u l y

Bia "t ki m" c a Vua T Đ c

Tác Giả: B i Ng c Long

Thứ Tư, 06 Tháng 1 Năm 2010 13:18

---

ch Khiêm đ đ t tên: công trình lăng là Khiêm Cung (sau khi vua băng hà và đ c táng vào đây m i g i là Khiêm Lăng), các h ng m c khác trong lăng đ u có ch Khiêm nh : Dữ Khiêm Đ ng, Xung Khiêm T ... Và bài văn bia đ c đ t tên là Khiêm cung ký.

T m bia Thánh đ c th n công v i bài Khiêm cung ký đ c đ áo c a vua T Đ c

Khiêm cung ký đ c xem là m t b n "t ki m đ m" tr c l ch s c a Vua T Đ c. B i trong bài văn bia này, nhà vua đã t nh n r t nhi u l i l m, khuy t đ m c a b n thân.

Nhà nghiên c u Nguy n Ph c H i Trung - Giám đ c B o tàng C v t cung đình Hu , cho r ng: "T m bia v i bài Khiêm cung ký đ c xem là m t t m bia l nh t trong l ch s văn bia truy n th ng VN. Thông th ng văn bia do th h sau vi t đ vinh danh công tr ng c a ng i đi tr c.

V i các tri u đ i phong ki n VN, bia các lăng vua th ng do các vua sau (th ng là vua con) vi t đ ca ng i vua tr c (vua cha). Th nh ng, đây là t m bia đá đ u tiên do đích thân Vua T Đ c vi t bài bi ký cho mình khi còn s ng. Bài văn bia này l i càng l h n, đó là vua không h ca ng i thành tích c a mình mà luôn t th y h th n vì ch a làm đ c nhi u đ i u cho n c, cho dân".

Toàn bài văn dài 4.833 ch , là m t b n t thu t c a nhà vua v cu c đ i, v ng nghi p cũng nh nh ng r i ro, b nh t t c a mình. Bài Khiêm cung ký g m 5 đ n đ c p đ n công vi c đ ng lăng Vua T Đ c, mô t c nh quan trong lăng, n i lòng c a nhà vua đ i v i đ t n c và vi c riêng t c a nhà vua.

Ph n m t nhà vua vi t v giai đ n u th c a mình.

Bìa "tử kim" của Vua TĐC

Tác Giả: Bùi Ngọc Long

Thứ Tư:, 06 Tháng 1 Năm 2010 13:18

Phần hai viết về giai đoạn vua gánh vác việc nước.

Phần ba mô tả đôi nét về Khiêm Lăng (lăng của Vua TĐC) và các công trình trong lăng cùng công dụng hiện tại và về sau của các công trình này.

Phần bốn trình bày tâm tư cùng nhàn ngmong của bình dân của nhà vua.

Độc biết, phần năm của bài Khiêm cung ký là bài văn bày tỏ tâm lòng, ghi về những điều riêng tư của nhà vua. Trong phần này, vua TĐC tự nhận xét mình: "...Không sáng suốt trong việc biết người, lấy là tôi của ta; dùng người không đúng chỗ, cũng là tôi của ta; hàng trăm việc không làm được; đều là tôi của ta cả ...".

"Việc tử kim đi m biến thân trộm cướp là một việc không phải ai cũng làm được, nhất là với một người đang ở đỉnh cao của quyền lực như Vua TĐC. Tóm bìa vì thế ngoài giá trị báu vật còn có nhiều giá trị khác đó là văn học, nghệ thuật, một thuật toán đồ đạc" - ông Nguyễn Phước Hải Trung nói. Nhóm hiện vật quý của văn nghệ triu nhà Nguyễn còn lại hiện nay được xếp vào danh mục đồ báu vật quốc gia ngoài bia Thánh đế công tể lăng Vua TĐC còn có chiếc đai vàng dệt từ lụa Thái Hòa; quần của "Cửu long tranh châu", bìa biên chung (4 chiếc chuông đồng và 1 chiếc khánh); áo tể giao của các vua triu Nguyễn, bìa o vật cảnh vàng lá ngọc... hiện đang được trưng bày tại Bảo tàng Cổ vật cung đình Huế và các nhóm bìa o vật bìa ng đồng như Cửu đỉnh (đốt từ các Thổ Miếu), Cửu vị thần công (đốt từ các của Thổ Nhân và Quỳnh Đế), 10 chiếc vật đồng thia chúa Nguyễn, hiện đang được đặt rải rác các di tích khác.